

Kursomtale

Moderne politisk teori vår 2016: "Ulikhet og hva som kan gjøres"

Hva er rettferdig og urettferdig ulikhet, og hva kan gjøres for å begrense urettferdig ulikhet?

Vi går først inn i debatten om ved å ta utgangspunkt i de to bøkene som har skapt mest debatt om ulikhet og rettferdig fordeling de siste årene: Thomas Pikettys *Kapital i det 21. århundre*, og Wilkinson og Picketts *Ulikhetens Pris*. Piketty har påpekt at økonomisk ulikhet har økt i de fleste land siden 1970, og fremhevet at arv i fremtiden vil ha større betydning for hvorvidt man lykkes økonomisk enn hardt arbeid. Wilkinson og Pickett har dokumentert at økende ulikhet har negative konsekvenser for blant annet tillit, psykisk helse, levealder og sosial mobilitet.

Etter å ha gått gjennom de empiriske dataene som underbygger konklusjonene i de to bøkene vender vi oss mot fem grunnposisjoner i normativ politisk filosofi og spør: Er (økende) ulikhet problematisk, og hvordan kan vi eventuelt begrunne at det er problematisk? Vi ser først på liberal egalitære teorier. Rawls hevder ulikhet kun kan rettferdiggjøres dersom den er til fordel for de dårligst stilte. Dworkin hevder ulikhet er urettferdig dersom den skyldes omstendigheter utenfor individets kontroll. Dernest ser vi på libertarianismen representert ved Robert Nozick og sosialismen representert ved G.A. Cohen. Nozick hevder ulikhet er uproblematisk dersom den skyldes frie valg. Cohen forsvarer en posisjon som kommer nær streng likhet: Ulikhet er i seg selv problematisk og det er statens oppgave å minimere den. Avslutningsvis studerer vi økonomen og filosofen Amartya Sen's forslag til en rettferdighetsteori. For Sen er ulikhet problematisk dersom den fratrukker individer muligheter til å gjøre og være det de har gode grunner til å ønske seg i livet.

På bakgrunn av disse grunnposisjonene vender vi oss mot to viktige diskusjoner om hvilken betydning likhet bør ha. Den første tar opp spørsmålet om hvorvidt likhet er en verdi som handler om fordeling av materielle goder, eller om det dreier seg om kvaliteten på sosiale relasjoner. Den andre spør om vi egentlig bør bry oss om likhet. Her skal vi diskutere to posisjoner: Prioritarianismen hevder det avgjørende med en fordeling er den samlede velferden til individene, med ekstra vekt på de dårligst stiltes posisjon. Terskelteorien (sufficientarianism) hevder det avgjørende ikke er å sørge for likhet men derimot å sørge for at alle har nok. Alle må løftes over en gitt terskel, og klarer man det vil ulikheter over denne terskelen ikke være problematisk.

Vi avslutter med å diskutere forskjellige forslag til hvordan ulikhet kan reduseres. Her ser vi først på skatt generelt og dernest på arveavgift. Formålet er å diskutere disse fordelingsinstrumentene med utgangspunkt i forskjellige normative prinsipper for på den måten å bygge bro mellom abstrakte rettferdighetsteorier og konkrete fordelingsmekanismer. Dernest diskuterer vi borgerlønn, en reform som vil gi alle mennesker en inntekt utbetalt uavhengig av om man arbeider eller ikke. Avslutningsvis skal vi introdusere og drøfte den engelske økonomen Anthony Atkinsons 15 forslag til hvordan ulikhet kan bygges ned.

Litteratur/pensum

Litteratur/pensum

Bøker (tilgjengelig bl.a. på Akademika):

Atkinson, Anthony (2015): *Ulikhet. Hva kan gjøres?* Oslo. Cappelen Damm.

Cohen, G.A (2009): *Why not socialism?* Princeton and Oxford. Princeton University Press.

Kymlicka, Will (2002): *Contemporary Political Philosophy*. Oxford. Oxford University Press (for Fil 216 og 316).

Pedersen, Jørgen (2010): *Moderne politisk teori*. Oslo. Pax forlag (for FIL 116).

Artikler og deler av bøker i kompendium:

Anderson, Elizabeth (1999): "What is the point of Equality?" In *Ethics*, 109, 2 s. 287-337.

Cappelen, Cornelius og Pedersen, Jørgen (2014): "Rettferdig arveavgift." I *Tidsskrift for velferdsforskning*, 17, 2 s. 20-33.

Cappelen, Cornelius og Pedersen, Jørgen (2015): "Borgerlønn. En rettferdig reform?" I *Tidsskrift for Samfunnsforskning*. 56, 3 s. 354-371.

Dworkin, Ronald (1981) "What is equality? Part 2: Equality of resources". I *Philosophy and Public Affairs*, 10 (4): 283-345.

Frankfurt, Harry (1987): "Equality as a Moral Ideal. I " *Ethics*, 98, 1 s. 21-43.

Haslett D. W. (1986) "Is Inheritance Justified?" I *Philosophy and Public Affairs*, vol. 15, nr. 2 s. 150-151.

NOU 2014:13 [Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi](#). Kapittel 2: "[Oversikt over det norske skattesystemet](#)." S. 33-52.

Nozick, Robert (1974): *Anarchy, State and Utopia*. Blackwell publishing: s. ix-xiv, s. 183-204.

Parfit, Derek (1997): "Equality and Priority". I *Ratio*, December 1997.

Pedersen, Jørgen (2014): "Økonomiske forskjeller og normative verdier: Piketty's Kapitalen i det 21. århundret." I *Norsk Filosofisk Tidsskrift* .

Piketty, Thomas, (2014): *Kapitalen i det 21. århundre*. Cappelen Damm s. 21-62.

Rawls, John (1999): *A theory of Justice. Revised Edition*. Cambridge, Massachusetts. s. 3-19, 52-70 og 118-139.

Scheffler, Samuel (2003): "What is Egalitarianism?" I *Philosophy & Public Affairs*, 31, 1 s. 5-39.

Sen, Amartya (1989) "Development as capability expansion." I *Journal of Development Planning* 19: 41–58.

Van Parijs, Philippe (2004): "Basic Income: A Simple and Powerful Idea for the Twenty-First Century". I *Politics and Society*, 32, 7, s. 7-39.

Wilkinson, Richard og Pickett, Kate (2011): *Ulikhetens pris*. Oslo. Res Publica. s. 40-76.